

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه علم و صنعت ایران – دانشکده مهندسی کامپیوتر

درس نظریه زبان‌ها و ماشین‌ها

امتحان میان ترم اول: زبان‌های منظم

مدرس: جعفر الماسی زاده

ترم دوم سال تحصیلی 90 – 89

تاریخ: 90/01/31 – مدت زمان: 3 ساعت – نمره: 120

1- [25] درستی یا نادرستی هر یک از موارد زیر را با اثبات یا مثال نقض نشان دهید.

(الف) اگر L^* یک زبان منظم باشد، آن گاه L نیز یک زبان منظم است.

(ب) اگر $L_1 \cup L_2$ یک زبان منظم و L_1 نیز یک زبان متناهی باشد، آن گاه L_2 یک زبان منظم است.

(پ) برای هر زبان منظم L ، می‌توان یک DFA با فقط یک حالت پذیرش طراحی کرد که زبان L را بپذیرد.

(ت) اگر $M = (Q, \Sigma, \delta, q_0, F)$ یک DFA کمینه برای زبان L باشد، آن گاه $\hat{M} = (Q, \Sigma, \delta, q_0, Q - F)$ یک DFA کمینه برای زبان $\bar{L}$ خواهد بود.

(ث) فرض کنید G یک گرامر و $L(G)$ زبان این گرامر باشد. اگر $L(G)$ یک زبان منظم باشد، آن گاه G نیز یک گرامر منظم است.

2- [20] ثابت کنید زبان‌های زیر منظم هستند.

(الف) مجموعه‌ی همه رشته‌هایی روی الفبای $\Sigma = \{0, 1\}$ که نمایش دودویی یک عدد صحیح بخش‌پذیر بر 10 هستند.

(ب) مجموعه‌ی همه رشته‌هایی روی الفبای $\Sigma = \{0, 1, 2, \dots, 9\}$ که رقم پایانی آنها قبلاً تکرار شده است.

3- [15] فرض کنید M یک DFA با k حالت و $L(M)$ زبان این DFA باشد. ثابت کنید که:

(الف) زبان $L(M)$ ناتهی است اگر و فقط اگر M یک رشته z با قید $|z| < k$ را می‌پذیرد.

(ب) زبان $L(M)$ نامتناهی است اگر و فقط اگر M یک رشته z با قید $k \leq |z| < 2k$ را می‌پذیرد.

4- [20] از دو زبان تعریف شده در زیر، یک زبان منظم و یک زبان نیز نامنظم است. با اثبات تعیین کنید کدام زبان منظم و کدام زبان نامنظم است.
الف) الفبای زیر را در نظر بگیرید:

$$\Sigma_2 = \left\{ \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \right\}$$

زبان A را روی این الفبا به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$A = \left\{ w \in \Sigma_2^* \mid \text{the bottom row of } w \text{ is the reverse of the top row of } w \right\}$$

ب) فرض کنید B یک زبان منظم باشد. زبان $B_{\frac{1}{2}}$ را به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$B_{\frac{1}{2}} = \{x \mid \text{for some } y, |x| = |y| \text{ and } xy \in B\}$$

5- [15] فرض کنید x و y دو رشته با طول مساوی روی الفبای $\{0, 1\}$ باشند. با $x \vee y$ عملیات یا (OR) بیت به بیت این دو رشته تعریف می‌شود؛ برای مثال، اگر $x = 0110$ و $y = 1100$ باشند، آنگاه $x \vee y = 1110$. با فرض این که A و B دو زبان منظم روی الفبای $\{0, 1\}$ باشند، نشان دهید که زبان زیر نیز منظم است:

$$A \vee B = \{x \vee y \mid x \in A, y \in B, |x| = |y|\}$$

6- [25] دو عبارت منظم داده شده R و S را در نظر بگیرید و فرض کنید X هم یک عبارت منظم مجهول است که در معادله زیر صدق می‌کند:

$$X = RX + S$$

الف) نشان دهید $X = R^*S$ یکی از جواب‌های معادله فوق است.

ب) با فرض الفبای $\{a, b\}$ ، دو جواب متمایز معادله $X = a^*X + ab$ را به دست آورید.

پ) فرض کنید $\lambda \notin L(R)$. ثابت کنید $X = R^*S$ تنها جواب معادله فوق است.

ت) با فرض الفبای $\{a, b\}$ ، نمایش ساده دو عبارت منظم A و B را که در معادلات زیر صدق می‌کنند، به دست آورید.

$$A = \lambda + aA + bB$$

$$B = \lambda + bB$$